

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

№ 24.

Београдъ 16. Юнія.

1845.

ЮНАКЪ СРБСКІЙ.

Ко е юнакъ?

Юнакъ само овај бива,
Ко злу нигда неуступа,
Громъ кадъ тутњи, све се скрива,
Онъ съ поносомъ напредъ ступа:
Добро слави, подло тре,
Као юнакъ живи, мре!

Ко е юнакъ?

Ко све, што е красно, любви,
Што е лѣпо, уважава,
Ко немарно свое губи,
Кадъ се обштимъ наклађава:
Правду хоће и твори,
Лажъ му прса немори!

Ко е юнакъ?

За слободу кой е готовъ
Све и себе жертвовати,
Неда срамный да му оковъ
Славу рода у гробъ прати,
Нит' се кланя онъ икомъ,
Досле Богу единомъ!

Ко е юнакъ?

Тко за родъ свой све презире...
И съ њимъ само себе слави!
Тко за нь' живи и умира
То е данасъ юнакъ правый!

Том' пристон красанъ чинъ:
„Я самъ Србинъ, Славе сынъ!“

Иованъ Илићъ.

ДУХЪ И ЗНАЧАЙ СТАРЫ СЛАВЯНА.

(Съ Ческогъ изъ кнѣиге „Zycadlo Slowenska.“)

Наши прадеди, стари Славяни, были су одъ нарави весели, нада свимъ миловали су певанъ и свирку, чиме су се особито одликовали одъ други народа. Нису тумарали одъ еднога края света до другога, кано гладне гусенице, да робе туђе землѣ, као што су радили стари немачки и уралски народи, већ су оддавна спадали међу народе, што имаю тврда места и стална седишта. Куће су подалеко еданъ одъ другога градили, тако да е свака родбина имала око дома баштине и њиве. Занимали су се найвише са њивама, стокомъ и пчелама, па збогъ тога нису дуго были безъ заната и трговине. Особито су были вешти у резарству, тесарству, ременарству, лађарству и т. д. У шестоме веку не само су ий Арапи но и Грци требали, да иймъ граде лађе и управляю. Врлостима улюднога живота њиовогъ има велика страна Европе захвалити за зачело свога дальга изображеня.

Трговина између Европе и Азіе была е већомъ страномъ у њиовимъ рукама, а трговали су найвише съ филибаромъ, кожама, житомъ, медомъ и дрвеномъ робомъ. Тако постану у њи за кратко време многи велики трговачки градови, као: Старградъ, Винета, Аркона, Смоленскъ, Новгородъ, Псковъ, Кіевъ, и т. д. При томе нису были лаже и варалице и злобе, него прости, искрени, отворени, и надъ свима инимъ народима гостолубиви. Особито ий е одликовала одъ свою побожность, радиность и дуранъ у свима незгодама живота. Млађи су држали старіе у великой чести: пазити старе, болестне и сиромаше была е у њи по-

главита врлостъ и дужностъ; нити е кодъ нѣи было просіяка ни скитница, а зато нису ни знали за затворе, ерѣ ѿ нису требовали. Найстарія свагда су остаяли кодъ куће; жене су ѿмъ се занимале кућевнимъ пословима, ткале су платно и сукно; момчадъ е свршивала польске раднѣ, а кадъ е требало, служила е отачбини на обрану. Они су врло цѣнили природѣна права слабѣ женске стране, зато нису чували ни затворали свое жене, већ ѿмъ е было слободно и предъ домаће и предъ госте и стране излазити. Бракъ ѿмъ е было светъ; сами страни хвале уобште непоковарену чистоту, стыдливостъ и верностъ славянски жена. Више жена имали су само владоци.

На челу читавой родбини стојо е еданъ, обично најстаріи, или и другій ко највредніи, а такога поглавицу сама е родбина себи изъ свое средине изабирала. Онъ е было посредственикъ између земальски начелника и свое челяди, нѣоји е давао послове и заповести; онъ е продавао што е претицало преко потреба, и куповао што е требало; онъ е обслуживао веру, молитве навредъ говоріо, путнике и госте дочекивао, служіо ѿ, съ нѣима се разговарао и пратио ѿ. Имаовину свою само су онда делили, кадъ бы се родбина яко размложила, па су млађи могли бирати одъ еднаки делова, што ѿмъ се допада.

У прво доба были су сви Славјани у слободи и правама равни, тако да у домовни својой нису ни знали са робство и сужанство! Одъ владара свои искали су само да ѿмъ буду праведне судіе; они су само были први међу кнезовима и жупанима равнимъ нѣима. — „Самъ слободѣ ко е вреданъ, слободѣ сваку ценитъ зна.“ Славјани зароблѣнъ и затворенъ, у чіој му драго власти быо, престао бы бити робъ, чимъ бы крочио на славянску землю, нити бы яко више имао права на особу нѣгову. Тако исто човечанъ обичай држали су и према туђемъ роблю и зароблѣнцима. Они ѿ нису, кано други народи, у вечитоме робству држали, него само за неко време, па су ѿмъ после на волю оставляли, ако оће или да се одкупе и међу свое вратѣ, или кодъ нѣи да заостану као пріятельи и слободни люди. — Више свега су любили слободу, те су се нека племена радіе дала искоренити, него у едну целину збити, или се подчинити. Наилешій быо ѿмъ е миръ, па изъ тога узрока нису никада

водили нападны ратова, штоно на другѣ бацаю тежкій ярамъ робства, него су само присилявани бывали, бранити се и заемъ врабати тлачительима своимъ. Воєвали су понайвише пѣшице и у великой дружини.

Юште у најстаріе доба имали су права и законе, што су страномъ одъ отцевѣ на сынове устмено прелазили, а страномъ и на даскама были писани. Право и правица давала се обично у храмовима и на светимъ местима. Свештеници были су ѿмъ мудраци; они су законе записивали, верозакона проповедали, они су учили народъ лечити, певати, предсказивати, време брояти и т. д. Приповедке стары Нормана говоре о Славјанима као о людма пресвѣћенимъ и вышимъ створовима, ко коима су у најстарія времена немачки народи свое божѣ и славне мужеве на науку шилили. Бзыкъ ѿмъ е было изображенъ, витакъ, снажанъ, на речима понимима (?понатія) и променама богатъ, тако да е одма, како ѿ е првый ма наука Христова посетила, свето писмо прекрасно могао тумачити. —

Али небыаше дано нашимъ отцевима, старымъ Славјанима, дуго у миру носити красанъ венацъ овы племениты врлостій и преимущства. Убиточна сикира быаше ѿмъ ударена у дрво мира, и све се дублѣ уривала, што се већма е данаестый векъ примицао. Немци кадъ упропастише римску силу, и видше себе у срећи и наново крштене, коє изъ побожности, коє — и то понайвише — изъ лакомства и ради подярмљня — стану поганскимъ Славјанима не у любави нову веру любави него мачемъ и огнѣмъ являти. Ударивши на Славјанѣ после многога юначкогъ одпора у пропасть ѿ доведу, градове славянске са земљомъ сравне, сву трговину униште, землѣ поделе, а становнике коє сасвимъ утаманѣ, коє грозно умале. — Као што тамо на западу суровошћу немачкомъ све оде до триста сіасета, тако съ другѣ стране на истоку различити дивлѣ азійски народи свему напредованію у домаћимъ врлостима стадоше на путь. Све се сложило противѣ нѣи и заклело се нѣима на убитакъ, тако да ука дивлѣ олуина значай и саставъ Славјанима готово сасвимъ измени, те доцнѣе посташе ученици оны, коима су некадъ учительи были.

Но гди лежи узрокъ томе, да народъ тако великій и такимъ врлостима окићенъ, ипакъ ние на тима темельима далѣ зидао, већ и комегодъ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

манѣмъ народу у поданство и службу паде, и пропасть одъ себе неодби? Главный узрокъ томе треба у нѣга самога тражити, и у сваѣи, коя му е одъ искони правну честитость прила и црни.

Одъ саме нарави Славяни су се само за властиту особу и имаѣ бринули, па га на све потомке на равно делили, а ту е лежало семе, да владоци почевши землю кано баштину свою сматрати, стану е и делити међу децу свою. На тай начинъ све веѣма и веѣма домовину комадаюћи, изъ негдашњи суграђана и земляка постану еданъ другоме туѣинци; начелници, а за нѣима и поедини люди, и онако веѣхъ, само за домаѣнность прионувши, све веѣма су се едни одъ други клонили и индивидуализирали. Одту да постае свагда самовольство, колико людіи толико ѣудій, и узрокъ е у безумлю и малодушю, кое се, као што треба, за среѣу ни садашнѣга нараштая ни потомства незна бринути. То све и свако нужно трвенъ у животу преѣе у раздоръ и неслогу. У распрама своимъ незнаюћи посебне страсти и ватру угушити и югунство сломити, нису ни гледали на свеобщите ствари, нису се могли сложити, а ни къ дружтвеноме, вышемъ државномъ животу дѣѣи се.

Томе юшть приступа и лако приманѣ изванскога утицаја, изъ кога се узрока при свакоме предмету незауоставля као што бы требало. То е отворало врата подражаваню и неразборитой любви за туѣину. Одкуда е млогима туѣхъ языкъ, туѣи обичаи, туѣхъ животъ, туѣхъ лебъ, туѣхъ господаръ — миліи одъ властитого и домаѣнегъ, а уобщте „суседова крава више їймъ млека дава.“ — То безумлѣ и то чезнуѣе за туѣинствомъ есте їймъ семе свою беда.

Но то їймъ башъ быяше школа, гди бы, окусивши плода одъ тога цепаня и блуденя, спрали нечистоту са значая свога, и тако га обновили, и у сѣиніемъ нег' икада лику показали га. Народе само то учи, што їймъ шкоди, и собствена несреѣна найболя їймъ е наука. —

Ђорђе Гоиславъ Поповиѣхъ.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБИЈЕ.

НАЗНАЧЕНІЕ СЕЛА ПОДЪ КОМАНДУ ГРЕОВИѢА.

Буячиѣхъ, Петница, Кланци, Белошевацъ, Мачиѣхъ, Швшаока, Ђурђевацъ, Райко-

виѣхъ, Станковиѣхъ, Радобиѣхъ, Міонице, Ключъ, Тониѣхъ, Пашгриѣхъ, Габановиѣхъ, Вртиглаве, Малѣвиѣхъ, Кошарице, Ракари, Вировци, Стойшиѣхъ, Маркова црква, Радковцы, Пепелевацъ, Мушиѣхъ дольній, Мушиѣхъ горній, Дучиѣхъ, Рачевиѣхъ, Лайковацъ, Наномиръ, Ѣодоринъ домъ, Рошняновиѣхъ, Яйчиѣхъ, Тетеновци, Бабайѣхъ, Велшшевци, Славковица, Кадина лука, Ржанице, Палежница, Гуница, Попадиѣи, Берховци, Планиница, Лайковацъ, Стуганикъ, Бриезъ, Осѣчница, Крчмаръ, Голубацъ, Буковацъ, Мратишиѣхъ, Шотковъ доль, Робае, Врело, Приезникъ, Бачевци, Жабаръ, Зарубе, Равни, Ковачице, Бра неговиѣи, Драчиѣи, Дегубиѣхъ, Градацъ.

Сумма 66. села.

Съ тымъ ѣещъ селима командирати, и рачуне одъ сваѣта давати, а у договору и согласію съ Г. Протомъ Войводомъ Тѣремомъ, и Ке дѣхемъ быти, свагда ѣе вамъ едне заповести долазити, и понаособъ како за войну, тако и проча.

И у договору съ кметовыма Валѣвске нахѣ да оградите 5. мензулана, едну у Валѣву; другу у Палежу; треѣу у Убу; четврту у Боговаѣи; а пету на меѣи Шабачкой и Валѣвской на Устѣу. За тѣи петъ мензулана одъ нахѣ да узмете у сваку мензулану по 4. коня, и узъ те конѣ по 3. мензулѣе; за те конѣ, и мензулѣе рана и плата одъ нахѣ; да уеданпуть уредите, што ѣе имъ за годину требати, како за право вы съ кметовыма наѣете.

Да уредите у свакомъ селу кнеза сеоскога, кои ѣе са селомъ оградити кошеве, и амбаре за десетке, и вамъ рачуне давати, и да се не мешате у свещтенической духовный чинъ, коима има митрополѣтъ да суди.

А свещтеницы и калуѣери у мѣрска и воєнна да се немешаю.

Вы пакъ гди се кой у судъ позовете, да одма отидете; а за млаѣе што кой гди учини зло, похара, или што буде, да га имате предати суду у магистратъ; кому магистратъ пресудити не може, они ѣе онакове слати у Совѣтъ.

А особито за сваѣта да являте како мени, тако и Совѣту за зло, и добро.

Зависть и противность меѣу вама да небуде; а кой бы се еданъ другому противію, да ѣе морати отвѣтъ дати: и за сваѣто одъ Совѣта

наставленіе да иштете, и да познаете да е онъ верховна власть.

Заклетве оне у собору кое су были, кой преступи хоће быти лишень старешинства; а што се кому опредѣли, да са онимъ буде задоволянъ. У овомъ пункту вамъ описуемо вамъ потребне ствари, и наставленія, отъ кога ћете шта тражити, то есть отъ Совѣта, кому садъ членови раздѣлени по особъ у дѣлама:

1. Господаръ Младенъ Миловановићъ Попечитель военныхъ дѣлъ; што за войску потребуе цебане, олова, барута, ђулета, вишека, топова, и проче военне муниције отъ онога да тражите.

2. Господаръ Миленко Стойковићъ Попечитель Иностраннихъ дѣлъ; то есть ако бы кой человекъ изъ друге земль прешао къ нама, и што потражио, таки такова човека да пошлѣте къ њму.

3. Господинъ Доситей Обрадовићъ Попечитель Просвѣщенія народна; онъ ће знати просвѣщенія издавати, и ако у нахи школе и учители требаю, отъ њга иштите наставленіе.

4. Господаръ Яковъ Ненадовићъ Попечитель внутреннихъ дѣлъ; отъ њга ћете просити внутреня дѣла; онъ ће вамъ наставленія давати.

5. Господаръ Петаръ Тодоровићъ; онъ е великій Судія вилаетскій; кое ћете отъ њга за таково наставленія искати, кой скриви како ћете га каштиговати.

6. Господаръ Кнезь Сима Марковићъ Попечитель кассе народнѣ; отъ њга наставленія тражите; будући да ће се сви приходи обрнути у народню кассу, и одатле ће се искати потребна за топчіе плата, и проча за содржанъ.

Сви предименовати 6. членова Совѣта быће сви у едномъ согласію.

Друго отъ нахи да пошлѣте 10. топчія и 5. добошара.

Свакій отъ свое кнежине да препишете главе право, и како препишете, таки нама на знанъ да дате.

Отъ муниције свака три месеца рачунъ у Совѣтъ шалите, колико сте принесли, поарчили, и шта јоштъ имате. У Београду 11. Января 1811.

Утверждено при народнѣмъ Собранію.

Верховный Вождь народа Србскога,

(М. П.) **ГЕОРГІЙ ПЕТРОВИЧЪ.**

(М. П.) Правительствующій
Совѣтъ народній.

СИТНИЦЕ.

Спаситель каже: оны су блажени, кои су чистогъ срца! — Да, они јоштъ цвѣтаю, и кадъ њмъ прахъ њбовъ у гробу лежи; ерѣ тамо у раю пресађени, приносе плодове вѣчито.

Изъ малогъ поточића често бива велика рѣка, — тако се исто у свѣту и важнима заведеніяма догађало, да су почетакъ маленъ и мала.

Владѣтель е само онда богатъ, кадъ е народъ богатъ.

Овай е животъ као еданъ данъ, а њговъ е край вече. Као - годъ што е истина да вече долази, тако е истина да смртъ за животомъ слѣдуе.

Благородне душе немогу трпити, да виновникъ очаява.

Стихотвораць, кои одъ своегъ стихотворенія живи, ніе добаръ супругъ; ербо онъ, као стихотвораць, свагда уображеню живи и трепти, а супружество пакъ крила сили уображеня подсѣца.

Д. Авраамовићъ.

НОВЕ КНЪИГЕ.

Примери Добродѣтели изъ разны латински подлиника изведени Мавеемъ Костиць, Парохіе Ново-Садске при церкви Альмашикой Аминістраторъ. Часть III. У Новомъ-Сади, 1844. Писмениы Іоанна Каулицій, ц. к. привил. типографа. — На 8-ку, стр. 184.

Барона Ж. А. В. Хердера 'рударскій путъ по Србији 1835. год. у изводу. У Београду, у књигопечатни кнѣжеско-србској. — На 8-ку, стр. 44.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правительственной Књигопечатни у Београду.